

УДК 330.341.1 (477)

**СТРАТЕГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ УКРАЇНИ****Тараненко І.В., д.е.н.***ВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля»*

Стаття присвячена дослідженню умов підвищення інноваційної конкурентоспроможності України шляхом формування інноваційних конкурентних переваг. Розраховано коефіцієнти інтенсивності зв'язків між показниками інноваційного потенціалу та результатами функціонування національних економік ЄС, Китаю, України. Шляхом співставлення коефіцієнтів інтенсивності зв'язків та абсолютних значень показників інноваційного потенціалу з показниками конкурентно значущих країн, виявлено потенційні та реальні, статичні та динамічні інноваційні конкурентні переваги України відносно ЄС та Китаю та зроблено висновок про низьку інноваційну конкурентоспроможність. Для підвищення конкурентоспроможності слід к 2020 р. сформувати реальні динамічні конкурентні переваги відносно «нових» членів ЄС – країн Центральної та Східної Європи, Балтії. Запропоновано реалізувати в процесі виконання Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» комплекс заходів, спрямованих на перетворення потенційних динамічних конкурентних переваг на реальні конкурентні переваги.

Ключові слова: інноваційна конкурентоспроможність, фактори конкурентоспроможності, конкурентні переваги, інноваційний потенціал, стратегія

UDC 330.341.1 (477)

**STRATEGIC CONDITIONS FOR CREATION AN INNOVATION-
BASED COMPETITIVE ADVANTAGE IN UKRAINE****Taranenko I.V., Doctor of Economics***Alfred Nobel University*

The article investigates conditions for increasing Ukraine's innovation-based competitiveness by forming innovation-based competitive advantage. Author calculated intensity relationships coefficients between indicators of innovative potential and results of operation of the national economies of the EU, China, Ukraine. By comparing intensity relationships coefficients and absolute values of innovation potential indicators with those of countries-competitors author identified the potential and real, static and dynamic innovative competitive advantages for Ukraine regarding the EU and China. It is concluded the low innovation-based competitiveness of Ukraine. To enhance the competitiveness should be to 2020 form the real dynamic competitive advantages relatively to the «new» EU member states - the countries of Central and Eastern Europe, the Baltic States. Author propose to implement in the course of realization the Strategy for Sustainable Development «Ukraine-2020» comprehensive measures aimed at the transformation of dynamic potential competitive advantage for real competitive advantage.

Keywords: innovative competitiveness, factors of competitiveness, competitive advantage, innovation potential, strategy

Актуальність проблеми. Згідно «Звіту про глобальну конкурентоспроможність 2013–2014» Україна порівняно з попереднім роком погіршила позицію на 11 пунктів і перейшла з 73 на 84 місце у світовому рейтингу конкурентоспроможності. За фактором «Інновації» Україна втратила 22 позиції [1, с. 376-377]. Низька сприйнятливість підприємницького сектора до інновацій гальмує зростання продуктивності праці. Повільне впровадження у виробництво нових технологій призводить до підвищення енерго-, ресурсовитратності виробництва, подальшого зниження конкурентоспроможності економіки. Для підвищення рівня інноваційної конкурентоспроможності України необхідне перетворення потенційних конкурентних переваг на реальні переваги у процесі переходу до моделі інноваційного сталого розвитку. Формування реальних інноваційних конкурентних переваг вимагає впровадження стратегічних заходів, спрямованих на посилення впливу інноваційного потенціалу на економічні, соціальні та екологічні результати функціонування національного господарства.

Аналіз останніх наукових досліджень. Сучасні трактування конкурентоспроможності, надані В. Алещенко, [2, с. 110], І. Богомоловою та Є. Хохловим [3, с. 115] та ін. висвітлюють її єдину природу, засади формування і умови підвищення, наголошують на порівняльній результативності господарюючих суб'єктів при виконанні свого функціонального призначення в конкурентному середовищі. Я. Жаліло веде мову про конкурентоспроможність з позицій здатності національної економіки до виконання її цільових функцій [4, с. 10]. За В. Абрамовим, конкурентоспроможність є інтегральною характеристикою економічної системи, яка «в самому загальному вигляді означає володіння економічною системою властивостями, що створюють їй переваги в економічному змаганні» [5, с. 56]. Вивченню сутності і змісту конкурентних переваг присвячені праці Ж.-Ж. Ламбена, В. Абрамова, Р. Фатхутдінова тощо. Інноваційні фактори конкурентоспроможності та інноваційні конкурентні переваги країн в глобальному середовищі досліджують З. Адаманова [6], З. Варналій [7], О. Швиданенко [8] та ін.

Втім кількісні методи визначення потенційних і реальних інноваційних конкурентних переваг країн розкрито недостатнім чином.

Окремої уваги потребує вивчення інноваційних факторів конкурентоспроможності, визначення конкурентних переваг та відставань України з метою використання при реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна-2020».

Метою роботи є обґрунтування методів визначення потенційних і реальних інноваційних конкурентних переваг з метою забезпечення інноваційної конкурентоспроможності України на засадах сталого розвитку.

Викладення основного матеріалу дослідження. На основі узагальнення наукового доробку вітчизняних та зарубіжних вчених [2-8] автором запропоновано узагальнені визначення конкурентоспроможності та конкурентних переваг, які можна застосувати до економічного суб'єкта будь-якого організаційно-структурного рівня та використати в якості підґрунтя для дослідження конкурентоспроможності країн у глобальному конкурентному середовищі.

Конкурентоспроможність економічного суб'єкта є інтегральною характеристикою, яка полягає у порівняльній здатності до виконання визначеного функціонального (суспільно-економічного) призначення і досягнення встановлених цілей відносно подібних за призначенням, цілями, типовими та характерними ознаками економічних суб'єктів; виявляється в змагальній взаємодії з ними; забезпечується через створення, збереження і посилення конкурентних переваг; змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів; піддається оцінці через міру забезпечення системного ефекту (бажаного результату) порівняно з конкурентами.

В свою чергу, конкурентні переваги – це такі часткові властивості та характеристики, завдяки яким економічний суб'єкт здатний виконувати своє функціональне та суспільне призначення краще, ніж конкуренти і, як наслідок, – підтримувати (підвищувати) свою конкурентоспроможність.

Формування конкурентних переваг (часткових властивостей або характеристик) і, відповідно, конкурентоспроможності країни як інтегральної характеристики відбувається під впливом різноманітних факторів, які мають різну природу та механізми дії. В умовах, коли конкурентні переваги формуються на основі або з використанням інноваційних методів, продуктів, технологій, йдеться про *інноваційну конкурентоспроможність*.

Відносну здатність економічної системи країни до виконання свого функціонального призначення – підвищення продуктивності, національного добробуту, забезпечення збалансованих позицій у геоекономічному просторі з дотриманням вимог сталого розвитку, – слід оцінювати через результат, отриманий внаслідок функціонування національної економічної системи протягом певного проміжку часу, порівняно з конкурентно значущими країнами.

Науковцями визнано, що результат є імперативним фактором, який у концентрованому вигляді відображає можливості системи. Достатність або недостатність результату визначає стратегічну поведінку системи. У разі достатності система переходить на наступний рівень в «універсальному континуумі результатів» і ставить нові цілі. У разі недостатності отриманого результату відбувається стимулювання активуючих механізмів, формуються нові інструменти забезпечення розвитку [9, с. 14]. Оцінка досягнутого результату дозволяє визначити ступінь реалізації конкурентних переваг, відрізнити реальні переваги від потенційних, коригувати поточні та ставити нові завдання в процесі стратегічного планування. Тобто існує необхідність приділення більшої уваги, поряд з факторним, також результатному аспекту оцінки конкурентоспроможності.

Грунтуючись на підході М. Портера до кількісної оцінки конкурентоспроможності країн за допомогою показника продуктивності ресурсів – обсягу ВВП, отриманого на одиницю витрачених ресурсів [10], досвіді вітчизняних та зарубіжних фахівців стосовно вимірювання соціальної та екологічної складових розвитку [11, с. 9–15; 1, с. 53], а також на результатах власних досліджень щодо подання конкурентоспроможності крізь призму сталого розвитку [12, с. 175–177], автор пропонує оцінювати результат функціонування економічних систем країн через економічну, соціальну і екологічну складові за допомогою таких показників:

- 1) продуктивність праці, виражену через обсяг ВВП на одного зайнятого;
- 2) Індекс людського розвитку ПРООН;
- 3) Індекс навколишнього середовища, який розраховується спільно Єльським і Колумбійським університетами у взаємодії з Всесвітнім економічним форумом.

Названі результативні показники можна прийняти як базові для визначення стратегічних цілей розвитку, оцінки ступеня досягнення таких

цілей і здатності економічної системи країни до інноваційного сталого розвитку, а також застосувати для виявлення конкурентних переваг і вимірювання конкурентоспроможності.

Для усвідомлення шляхів підвищення конкурентоспроможності необхідне виокремлення *реальних конкурентних переваг*, реалізованих у більш сприятливій порівняно з конкурентами позиції, та *потенційних конкурентних переваг*, втілених у кращих характеристиках системи, фактичній реалізації яких заважає відставання за іншими ключовими характеристиками.

На думку автора, сила впливу інноваційних факторів на результативні показники свідчить про наявність (або відсутність) *динамічних конкурентних переваг*. Визначити силу впливу можна за допомогою кореляційного аналізу. Ті складові інноваційного потенціалу країни (інноваційні фактори), які демонструють більш сильний кореляційний зв'язок з результатами функціонування економіки у порівнянні конкурентно значущими країнами, слід вважати *потенційними динамічними конкурентними перевагами*. У випадку, коли *потенційні динамічні конкурентні переваги* супроводжуються перевищенням значень кількісних показників над відповідними значеннями конкурентно значущих країн, доцільно вести мову про *реальні динамічні конкурентні переваги*. Звідси, *реальними динамічними інноваційними конкурентними перевагами* є такі складові інноваційного потенціалу країни, кількісні оцінки яких протягом певного проміжку часу демонструють більш сильний кореляційний зв'язок з результативними показниками у порівнянні з конкурентно значущими країнами і перевищують кількісні оцінки складових інноваційного потенціалу конкурентно значущих країн.

У випадку кількісного перевищення показників інноваційного потенціалу порівняно з конкурентно значущими країнами та слабкого зв'язку (або відсутності зв'язку) з результатами функціонування економіки мають місце *статичні конкурентні переваги* (табл. 1).

Таблиця 1. Порядок виявлення інноваційних конкурентних переваг країн

Кореляційний зв'язок між показниками інноваційного потенціалу країни та результативними показниками	Кількісне перевищення показників інноваційного потенціалу країни відносно конкурентно значущих країн	
	Є	Немає
Сильний/достатній	Реальні динамічні конкурентні переваги	Потенційні динамічні конкурентні переваги
Слабкий/відсутній	Статичні конкурентні переваги	Конкурентних переваг немає

Оцінити силу зв'язку між результативними показниками та характеристиками інноваційного потенціалу певної країни можна за допомогою міри «інтенсивності зв'язків», запропонованої Д. Баністером [13, с. 682] за формулою:

$$K_M = \sum (R_{ij} \cdot 100), \quad (1)$$

де: K_M – коефіцієнт інтенсивності зв'язків між результативними показниками i та інноваційними факторами j країни M ;

R_{ij} – коефіцієнт кореляції між результативними показниками i та характеристиками інноваційного потенціалу j .

Для урахування сили додатного зв'язку до розрахунку за формулою (1) включено лише ті коефіцієнти кореляції, які задовольняють умові $R_{ij} > 0$. Чим вище коефіцієнт K_M , тим більш тісним є зв'язок між показниками. Проведене автором дослідження на прикладі 45 країн показало, що сильним можна вважати зв'язок, за якого значення K_M становить близько $\frac{1}{2}$ від максимально можливого K_{max} .

Здійснено визначення інноваційних конкурентних переваг ЄС, Китаю і України. Обрано 18 репрезентативних характеристик інноваційного потенціалу, показаних в табл. 2, 3. До динамічних конкурентних переваг віднесено ті, що задовольняють умові $R > 0,5$ якнайменше за двома результативними показниками.

Досліджено інноваційні конкурентні переваги ЄС за допомогою аналізу зв'язків між показниками, які характеризують результати функціонування економіки – продуктивністю праці (ВВП на одного зайнятого), Індексом людського розвитку, Індексом навколишнього середовища та окремими характеристиками інноваційного потенціалу. Розраховано коефіцієнти кореляції за період 1991–2011 рр. (табл. 2).

Таблиця 2. Кореляційний зв'язок між результативними показниками економіки та характеристиками інноваційного потенціалу ЄС

№	Показники – характеристики інноваційного потенціалу*	Результативні показники i^{**}		
		ВВП на одного зайнятого	Індекс людського розвитку	Індекс навколишнього середовища
		Коефіцієнт кореляції R		
1	2	3	4	5
1	Зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати), дол. США	0,868698	0,806769	0,947691
2	Зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (надходження), дол. США	0,858201	0,840360	0,950045
3	Витрати на НДДКР, % ВВП	0,675596	0,681697	0,706235
4	Наукові і технічні статті	0,979554	0,913851	0,953621

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5
5	Заявки на патенти резидентів	0,679485	0,517795	-0,051720
6	Заявки на торговельні марки резидентів	0,783744	0,668004	0,363871
7	Кількість користувачів Інтернет (на 100 осіб)	0,953825	0,985900	0,991648
8	Валове накопичення основного капіталу, поточні дол. США	0,855082	0,798098	0,915769
9	Державні витрати на освіту, % ВВП	0,584844	0,763338	0,555496
10	Частка працівників з вищою освітою, % від загальної кількості	34,204274	58,268539	30,857623
11	Імпорт ІКТ товарів (частка в товарному імпорті), %	-0,895642	-0,796721	-0,942135
12	Експорт ІКТ товарів (частка в товарному експорті), %	-0,853753	-0,729708	-0,922568
13	Імпорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг (частка в імпорті комерційних послуг), %	0,931141	0,756114	0,778522
14	Експорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг (частка в імпорті комерційних послуг), %	0,944408	0,876784	0,906210
15	Експорт ІКТ послуг (частка в експорті послуг), %	0,846201	0,810589	0,931155
16	Високотехнологічний експорт (частка в експорті продукції обробної промисловості), %	0,017219	-0,579634	-0,893855
17	ПП, чистий відплив, % ВВП	0,685701	0,261966	0,004585
18	ПП, чисті надходження, % ВВП	0,524282	0,132874	-0,309956
Коефіцієнт інтенсивності зв'язків K_{ij}		1008,22	866,14	853,90
Сумарний K_{ij}		2728,26		

*За даними: World Development Indicators 2013. World Bank, 2013 [14].

**ВВП на одного зайнятого за ПКС, міжнародні дол. США у постійних цінах 2005 р.: 1991–2011 рр. [14]; Індекс людського розвитку: 2005–2012 рр. [15]; Індекс навколишнього середовища: 2000–2010 рр. [16].

Коефіцієнт інтенсивності зв'язків $K_{ЕС} = 2728,26$. При $i=3$, $j=18$ максимально можливе значення $K_{max} = 5400$. Отримане значення $K_{ЕС}$ перевищує $\frac{1}{2} K_{max}$ і свідчить про сильний вплив інноваційного потенціалу на результативні показники. Динамічні конкурентні переваги, які задовольняють умові $R > 0,5$ якнайменше за двома результативними показниками, виявлені за 12 характеристиками інноваційного потенціалу з 18-ти.

За результатами розрахунків, проведених автором стосовно Китаю, коефіцієнт інтенсивності зв'язків $K_{КИТ} = 2390,24$ виявився нижчим порівняно з ЄС. Водночас потенційні динамічні конкурентні переваги присутні за 14 характеристиками інноваційного потенціалу. Більш сильним, порівняно з ЄС, виявився додатний зв'язок між характеристиками інноваційного потенціалу і двома результативними показниками – ВВП на одного зайнятого (коефіцієнт інтенсивності зв'язків 1266,4) та Індексом людського розвитку (коефіцієнт

інтенсивності зв'язків 1122,12). Не виявлений зв'язок з Індексом навколишнього середовища, що свідчить про критичне відставання в екологічній сфері (коефіцієнт інтенсивності зв'язків 1,7273). Для того, щоб Китай став реальним конкурентом ЄС, необхідно посилити вплив інноваційних факторів на екологічну детермінанту розвитку.

Проведено кореляційний аналіз зв'язку між результативними показниками функціонування економіки та характеристиками інноваційного потенціалу України, результати наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Кореляційний зв'язок між результативними показниками економіки та характеристиками інноваційного потенціалу України

№	Показники – характеристики інноваційного потенціалу*	Результативні показники**		
		ВВП на одного зайнятого	Індекс людського розвитку	Індекс навколишнього середовища
		Коефіцієнт кореляції R		
1	2	3	4	5
1	Зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати), дол. США	0,569280	0,724323	-0,601267
2	Зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (надходження), дол. США	0,717011	0,718366	-0,339808
3	Витрати на НДДКР, % ВВП	-0,510123	-0,379343	0,330616
4	Наукові і технічні статті	-0,556861	-0,767854	0,460251
5	Заявки на патенти резидентів	-0,433743	-0,656525	0,264778
6	Заявки на торговельні марки резидентів	0,765709	0,865223	-0,699945
7	Державні витрати на освіту (% ВВП)	0,682181	0,875330	-0,536740
8	Частка працівників з вищою освітою, % від загальної кількості	н/д***	н/д	н/д
9	Кількість користувачів Інтернет (на 100 осіб)	0,649603	0,580489	-0,283394
10	Валове накопичення основного капіталу, % ВВП	0,433242	0,249495	-0,506818
11	Імпорт ІКТ товарів (частка в товарному імпорті), %	-0,116586	0,008619	-0,054814
12	Експорт ІКТ товарів (частка в товарному експорті), %	-0,158195	-0,502127	0,265400
13	Імпорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг (частка в імпорті комерційних послуг), %	-0,890792	-0,958503	0,597021
14	Експорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг (частка в експорті комерційних послуг), %	0,806137	0,743211	-0,728344
15	Експорт ІКТ послуг (частка в експорті послуг), %	0,784110	0,867314	-0,612448
16	Високотехнологічний експорт (частка в експорті продукції обробної промисловості), %	-0,233196	-0,307318	0,754065
17	ПП, чистий відплив, % ВВП	0,602217	0,353650	-0,490865
18	ПП, чисті надходження, % ВВП	0,561342	0,554620	-0,860778
Коефіцієнт інтенсивності зв'язків K_{ij}		483,1022	492,1624	138,673
Сумарний K_{ij}		1113,9376		

*За даними: World Development Indicators 2013. World Bank, 2013 [14].

**ВВП на одного зайнятого за ПКС, міжнародні дол. США у постійних цінах 2005 р.: 1991–2011 рр. [14]; Індекс людського розвитку: 2005-2012 рр. [15]; Індекс навколишнього середовища: 2000-2010 рр. [16].

***н/д. – немає даних.

Коефіцієнт інтенсивності зв'язків $K_{УКР}=1113,94$ є значно нижчим порівняно з показниками ЄС і Китаю. Потенційні динамічні конкурентні переваги виявлені лише за 8 характеристиками інноваційного потенціалу.

Шляхом співставлення коефіцієнтів інтенсивності зв'язків та параметрів характеристик інноваційного потенціалу (табл. 4) виявлено статичні та динамічні конкурентні переваги ЄС, Китаю, України.

Таблиця 4. Кількісні оцінки характеристик інноваційного потенціалу країн*

№	Характеристики інноваційного потенціалу	Кількісна оцінка**		
		ЄС	Китай	Україна
1	Зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати), дол. США	5,85	2,01	4,51
2	Зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (надходження), дол. США	4,23	0,10	0,65
3	Витрати на НДДКР, % ВВП	2,03	1,70	0,86
4	Наукові і технічні статті на млрд дол. ВВП (дол. США за ПКС)	15,1	6,5	4,97
5	Заявки на патенти резидентів на млрд дол. ВВП (дол. США за ПКС)	6,59	36,8	8,04
6	Заявки на торговельні марки резидентів на млрд дол. ВВП (дол. США за ПКС)	22,3	112,8	51,1
7	Державні витрати на освіту (% ВВП)	5,69	н/д***	5,28
8	Частка працівників з вищою освітою, % від загальної кількості	28,60	30,0	н/д
9	Кількість користувачів Інтернет (на 100 осіб)	72,37	38,30	30,60
10	Валове накопичення основного капіталу, % ВВП	18,28	45,51	18,83
11	Імпорт ІКТ товарів (частка в товарному імпорті), %	7,64	18,00	2,59
12	Експорт ІКТ товарів (частка в товарному експорті), %	5,31	26,76	0,89
13	Імпорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг (частка в імпорті комерційних послуг), %	45,99	27,05	27,71
14	Експорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг (частка в імпорті комерційних послуг), %	49,25	52,23	32,64
15	Експорт ІКТ послуг (частка в експорті послуг), %	35,52	32,85	17,92
16	Високотехнологічний експорт (частка в експорті продукції обробної промисловості), %	15,64	25,81	4,39
17	ППШ, чистий відплив, % ВВП	4,99	1,38	0,12
18	ППШ, чисті надходження, % ВВП	2,34	3,01	4,36

*За даними: World Development Indicators 2013. World Bank, 2013 [14].

**Станом на 2011 р. або останній рік, за яким присутні дані.

***н/д. – немає даних.

З результатом комплексної оцінки виявлено наявність у Китаю *реальних динамічних конкурентних переваг* відносно ЄС за характеристиками інноваційного потенціалу: заявки на патенти; заявки на торговельні марки; експорт ІКТ товарів (частка в товарному експорті), %; високотехнологічний експорт (частка в експорті продукції обробної промисловості), %. До *потенційних динамічних конкурентних переваг* Китаю слід віднести: зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати; зобов'язання); витрати на НДДКР (%).

ВВП); наукові і технічні статті; державні витрати на освіту (% ВВП); частка працівників з вищою освітою. До *статичних конкурентних переваг* належать: імпорт ІКТ товарів (частка в товарному імпорті), %; експорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг (частка в імпорті комерційних послуг), %; чисті надходження ПІІ (% ВВП). Високий вплив інноваційного потенціалу на результативні показники та позитивна динаміка кількісних показників свідчать про активне перетворення потенційних динамічних конкурентних переваг на реальні. Водночас відємний зв'язок між складовими інноваційного потенціалу та станом екологічної сфери вимагає першочергової уваги.

Потенційні динамічні конкурентні переваги України пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати, надходження), заявками на торговельні марки резидентів, державними витратами на освіту (% ВВП), кількістю користувачів Інтернет (на 100 осіб), експортом комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг, експортом ІКТ послуг, чистими надходженнями ПІІ (% ВВП).

Не виявлено *реальних динамічних конкурентних переваг* України відносно ЄС. До *статичних конкурентних переваг* відносно ЄС належать: заявки на патенти резидентів; заявки на торговельні марки.

Виявлено *реальні динамічні конкурентні переваги* України відносно Китаю лише за декількома позиціями: зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати, надходження), чисті надходження ПІІ (% ВВП). До *статичних конкурентних переваг* відносно Китаю належать: зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати, надходження), імпорт комп'ютерних, комунікаційних та ін. послуг; ПІІ, чисті надходження (% ВВП).

До основних причин незадовільного стану інноваційної сфери України фахівці [17, с. 5] відносять такі:

- несформованість економічних стимулів щодо залучення інвестиційних ресурсів у інноваційні процеси;
- обмежений обсяг фінансування НДДКР;
- недосконалість інституціонально-правових механізмів для забезпечення формування ефективної системи управління і регулювання інноваційної сфери, яка б створювала стимули для інвестування в інновації;
- несформованість інституційних умов для розвитку інноваційної інфраструктури (технопарків, технополісів, високотехнологічних інноваційних підприємств, венчурних фондів, центрів трансферу технологій та ін.);

– недосконалість інституціонального забезпечення трансферу технологій, невизначеність організаційно-правових засад функціонування кластерів, неналежний рівень організації інформаційного забезпечення тощо.

Відновлення потужного інноваційного потенціалу України та забезпечення його впливу на результативні показники функціонування національної економіки є основною умовою переходу до інноваційної моделі розвитку. Ці завдання повинні стати фундаментом заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [18], якою передбачено чотири вектори руху та реалізацію 62 реформ, визначено 25 ключових показників-індикаторів, за якими буде оцінено хід виконання реформ та програм. Для підвищення інноваційної конкурентоспроможності України слід поставити за мету к 2020 р. сформуванню реальні динамічні конкурентні переваги України відносно «нових» членів ЄС – країн Центральної та Східної Європи, Балтії.

У відповідності до Указу Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 року [18], Кабінет Міністрів буде затверджувати щороку план дій щодо реалізації положень Стратегії сталого розвитку «Україна-2020»; інформувати щоквартально про стан виконання плану дій щодо реалізації положень Стратегії. Необхідно розробити і включити до щорічних планів дій комплексні заходи, спрямовані на перетворення потенційних динамічних конкурентних переваг України на реальні переваги. З метою кількісного контролю виконання заходів щодо забезпечення інноваційної конкурентоспроможності доцільно щороку розраховувати коефіцієнти інтенсивності зв'язків між основними характеристиками інноваційного потенціалу та результативними показниками розвитку економіки за викладеною вище методикою і здійснювати порівняння з конкурентно значущими країнами у динаміці.

Висновки. На основі розрахунку коефіцієнту інтенсивності зв'язків між показниками інноваційного потенціалу та результативними показниками функціонування національної економіки, а також співставлення абсолютних значень показників інноваційного потенціалу з показниками конкурентно значущих країн, виявлено потенційні та реальні, статичні та динамічні інноваційні конкурентні переваги ЄС, Китаю та України. Встановлено, що *потенційні динамічні конкурентні переваги* України пов'язані з використанням інтелектуальної власності, заявками на торговельні марки, часткою державних витрат на освіту в ВВП, кількістю користувачів Інтернет, експортом комп'ютерних,

комунікаційних та ін. послуг, чистими надходженнями ПШ. Не виявлено *реальних динамічних конкурентних переваг України* відносно ЄС. Виявлено *реальні динамічні конкурентні переваги України* відносно Китаю лише за 3 позиціями, зокрема: зобов'язання, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (виплати, надходження), ПШ, чисті надходження (% ВВП). Це підтвердило висновок про низьку інноваційну конкурентоспроможність України.

Для підвищення інноваційної конкурентоспроможності України слід поставити за мету к 2020 р. сформувати реальні динамічні конкурентні переваги України відносно «нових» членів ЄС – країн Центральної та Східної Європи, Балтії. Для досягнення цієї мети автором запропоновано розробити і включити до щорічних планів дій щодо реалізації положень Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» комплекс заходів, спрямованих на перетворення потенційних динамічних конкурентних переваг на реальні динамічні конкурентні переваги. Рекомендовано щороку розраховувати коефіцієнти інтенсивності зв'язків між основними характеристиками інноваційного потенціалу та результативними показниками розвитку економіки за розробленою автором методикою та здійснювати порівняння з конкурентно значущими країнами у динаміці.

Визначення ключових характеристик інноваційного потенціалу, на базі яких будуть створені реальні конкурентні переваги для України, обґрунтування цільових значень коефіцієнтів інтенсивності зв'язків між основними характеристиками інноваційного потенціалу та результативними показниками розвитку економіки та розробка конкретних заходів, спрямованих на створення реальних інноваційних конкурентних переваг, має стати предметом подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The Global Competitiveness Report 2013–2014: World Economic Forum. – 2014. – 553 p.
2. Алещенко В. В. Теоретико-методологические вопросы конкурентоспособности экономической системы / В. В. Алещенко // Маркетинг в России и за рубежом. – 2005. – №1. – С. 106–112.
3. Богомолова И. П. Анализ формирования категории конкурентоспособность, как фактора рыночного превосходства экономических объектов / И. П. Богомолова, Е. В. Хохлов // Маркетинг в России и за рубежом. – 2005. – №1. – С. 113–119.
4. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / [Я. А. Жаліло, Я. Б. Базилук, Я. В. Белінська та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. – К.: Знання, 2005. – 388 с.
5. Абрамов В. Л. Управление конкурентоспособностью экономических систем / В. Л. Абрамов. – М.: Моск. междунар. высш. шк. бизнеса МИРБИС, 2004. – 296 с.

6. Адаманова З. О. Инновационные стратегии экономического развития в условиях глобализации: монография / З. Адаманова. – Симферополь: Крымучпедгиз, 2005. – 504 с.
7. Варналій З. С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення: монографія / З. С. Варналій, О. П. Гармашова. – К.: Знання України, 2013. – 387 с.
8. Швиданенко О. А. Інноваційна складова глобального конкурентного лідерства країн світу / О.А. Шиданенко // Інноваційна складова сучасної економічної динаміки: колект. моногр; за ред. Беседіна В.Ф, Музиченка А.С. – Умань: Жовтий О.О., 2013. – С. 241–252.
9. Анохин П. К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем / П. К. Анохин // Принципы системной организации функций. – М., 1973. – С. 17–62.
10. Porter M. E. The Impact of Location on Global Innovation: Findings from the National Innovative Capacity Index / M. E. Porter, S. Stern // The Global Competitiveness Report 2002-2003 / P. Cornelius (ed.). – New York: Oxford University Press, 2003. – 33 p.
11. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти: монографія / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М. З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 1. Глобальний аналіз якості та безпеки життя людей. – 252 с.
12. Тараненко І. В. Модифікація глобалізаційно-інноваційної моделі світової економіки на засадах сталого розвитку: нові виміри конкурентоспроможності / І. В. Тараненко // Європейський вектор економічного розвитку: зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля, 2013. – Вип. 1 (12). – С. 172–185.
13. Bannister D. The genesis of schizophrenic thought disorder: A serial invalidation hypothesis / D. Bannister // British J. Psychiatry. – 1963. – V. 109. – P. 680–686.
14. World Development Indicators 2013: [Електронний ресурс]. / World Bank, 2013. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>.
15. Human Development Reports: [Електронний ресурс] / UNDP. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/statistics/>.
16. Environmental Performance Index: [Електронний ресурс] / Yale University – Режим доступу: <http://epi.yale.edu/>.
17. Щодо першочергових заходів з активізації інноваційної діяльності в Україні: аналітична записка: [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/654/>.
18. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020». Указ Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>